

Αποστροφή στην απώλεια/αποτυχία/δυστυχία/κτλ και σύγχρονοι εμφύλιοι!

- Μια διαφορετική ανάλυση για την παράλογη γενικευμένη επιθετικότητα που συχνά εμφανίζεται στην κοινωνία μας εναντίον ολόκληρου κοινωνικού συνόλου ανθρώπων, με αφορμή παραβάσεις τμήματος της.

Κατά καιρούς παρακολουθούμε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μια γενικευμένη λεκτική βιαιοπραγία σε διάφορες κοινωνικές ομάδες της κοινωνίας μας. Τον τελευταίο καιρό αποδέκτης της γενικευμένης λεκτικής επιθετικότητας ήταν η αστυνομία. Μεθαύριο θα είναι κάποια άλλη ομάδα συμπολιτών μας. Κάπως έτσι θα συνεχίζουμε να αλληλοτρωγόμαστε σαν πεινασμένες ύαινες, κάτι που το παρακολουθούμε εδώ και 2500 χιλιάδες χρόνια. Τι προσδοκούμε;

...

Για μια στιγμή συλλογιστείτε και καταγράψτε σε δύο στήλες:

1^{ον} Όλα όσα νομίζετε ότι θα σας παρείχαν επιτυχία/ευτυχία/ευφορία/ηδονή/κτλ,

2^{ον} Όλα όσα θα σας ωθούσαν σε αποτυχία/δυστυχία/δυσφορία/οδύνη/κτλ.

[Γράψτε όσα περισσότερα μπορείτε]

Όσοι κάνατε την προσπάθεια αυτή, θα διαπιστώσατε λίγες θετικές συνιστώσες που προκαλούν ευφορία, ενώ πολύ εύκολα βρήκατε πολλές αρνητικές που προκαλούν δυσφορία. Όσο συνεχίζεται τη συμπλήρωση των δυο στηλών θα παρατηρείτε ότι η στήλη με τις αρνητικές συνιστώσες θα συνεχίζεται επί πολύ.

Αυτό που παρατηρούμε είναι ότι οι λόγοι που μας κάνουν δυστυχισμένους είναι πολύ περισσότεροι και εντονότεροι από αυτούς που μας κάνουν ευτυχισμένους. Κάθε τι που προκαλεί κάποια μορφή «πόνου» (οδύνη) συνήθως είναι κατά πολύ εντονότερο από τη χαρά (ηδονή).

Οι αρνητικές συνιστώσες είναι πιο πολλές και πιο έντονες λοιπόν. Είναι ένα εξελικτικό φαινόμενο, το οποίο ήταν εντονότερο στους προγόνους μας (όσο πιο πίσω πάμε τόσο εντονότερο γίνεται).¹ Αυτοί που αντιδρούσαν πιο έντονα και πιο εύκολα στις αρνητικές συνιστώσες, αυτοί επιβίωσαν και μετάδωσαν τα γονίδιά τους. Είμαστε απόγονοι αυτών!

Έτσι εξηγείται γιατί είμαστε πιο 'νευρικοί' και πιο 'ευαίσθητοι' στις αρνητικές συνιστώσες (στην 'απώλεια'/αποτυχία/δυσφορία γενικά) από όχι στις θετικές (στο 'κέρδος'/επιτυχία/ευφορία γενικά). Για παράδειγμα, αισθανόμαστε πιο έντονα δυστυχισμένοι αν χάσουμε κάτι (πχ 50€)², απ' όσο χαιρόμαστε αν βρούμε το ίδιο ποσό.

Γενικά η απώλεια έχει σχεδόν διπλάσιο συναισθηματικό αντίκτυπο από το κέρδος. Αυτό αποκαλείται αποστροφή στην απώλεια/αποτυχία/δυσφορία. Για αυτό οι «πωλητές» προτάσσουν τι θα χάσουμε σε περίπτωση αγοραπωλησίας και όχι τι θα κερδίσουμε. Για αυτό έχει σημασία πώς θα ειπωθεί 'κάτι' σε κάποιον, πχ η συμβουλή κάποιας ετήσιας ιατρικής εξέτασης, και κατά πόσο θα γίνει αποδεκτή η συμβουλή.³ Για αυτό όταν κάποιος μονάχος έχει την ευθύνη δυσκολεύεται να αποφασίσει, ενώ όταν είναι πολλοί μαζί αποφασίζουν πολύ πιο εύκολα. Για αυτό θυμόμαστε πιο εύκολα & έντονα ένα εχθρικό πρόσωπο παρά ένα φιλικό, και γενικά για αυτό διατηρείτε στη μνήμη μας περισσότερο μια κακή συμπεριφορά από μια καλή (αρκεί βεβαίως να μην είναι η δική μας, όπου κάνουμε ακριβώς το αντίθετο).

ΓΕΝΙΚΑ: Το «ΚΑΚΟ» (η 'απώλεια' γενικά) έχει μεγαλύτερο αντίκτυπο από το «ΚΑΛΟ» (το 'κέρδος' γενικά), και επ' αυτού ελάχιστα μπορούμε να κάνουμε αφού είναι εξελικτικό φαινόμενο. Θα συνεχίσουμε να αντιδρούμε περισσότερο στα αρνητικά παρά στα θετικά. Αλλά όμως σε ορισμένες περιπτώσεις μπορούμε να ελέγξουμε τις λογικές πλάνες στις οποίες ωθείται ο νους μας από τα αρνητικά. Και μία τέτοια περίπτωση είναι η γενικευμένη επιθετικότητα που επιδεικνύουμε σε μια ολόκληρη κοινωνική ομάδα, παρασυρμένοι από αυτό το εξελικτικό στοιχείο μας και από το σύνδρομο της αγέλης.

Περιμένω να ακούσω τις σκέψεις σας και τις ερωτήσεις σας.

Συμβουλή: Οι λέξεις «όλοι», «κανείς», «πάντοτε», «ποτέ», «συνεχώς», κτλ, καλόν είναι να αποφεύγονται, και όταν χρησιμοποιούνται να γίνεται με πολύ φειδώ, περίσκεψη και σκεπτικισμό.

...

ΣΗΜ. Το εξελικτικό στοιχείο «*αποστροφή προς την απώλεια*» μας ωθεί σχεδόν αυτόματα σε άλλες λογικές πλάνες, πχ: *Σύνδρομο της αγέλης, Βεβιασμένης γενίκευσης, Κυκλικού συλλογισμού, ad hominem/personam, Διολίσθηση εκτός θέματος, κ.α.*⁴

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΤΕΛΟΥΣ

---

¹ Εξελικτικό φαινόμενο, εξελικτική θεωρία μέσω της φυσικής επιλογής, κτλ:

- Το παραμικρό λάθος στοίχιζε τη ζωή, έμεναν πεινασμένοι/διψασμένοι, τραυματίζονταν, πονούσαν, υπέφεραν. Και το παραμικρό, ακόμα και αυτά που σήμερα θεωρούνται αμελητέα ή ρουτίνα, όπως ένας πονόδοντος, ένας τοκετός, μια γαστρορραγία, μια τενοντίτιδα, ένα τσίμπημα από δηλητηριώδες ερπετό, κτλ. Ακόμα και μια στιγμιαία αφηρημάδα μπορεί να κόστιζε πολλά. Ως εκ τούτου, κάθε αρνητική συνιστώσα επιδρούσε έντονα και δραστικά και πολλές φορές μη αναστρέψιμα, οπότε δεν τους δινότανε η δυνατότητα μετάδοσης των γονιδίων τους.

- Ποιοι μετάδωσαν τα γονίδια τους; Ακριβώς αυτοί που αντιμετώπιζαν τις αρνητικές συνιστώσες που τους τύχαιναν στη ζωή πιο έντονα, πιο εύκολα και πιο συχνά.

² Όσον αφορά τις ισότιμες αξίες, ο φόβος της απώλειας είναι ανώτερος παράγοντας κινητοποίησης και αντίδρασης από την προοπτική κέρδους. Η συναισθηματική φόρτιση της απώλειας οιασδήποτε μορφής ενεργοποιεί/δραστηριοποιεί πολύ έντονα το υποκείμενο. Οι άνθρωποι ενδίδουν περισσότερο όταν τους λέγεται πόσα θα χάσουν αν δεν κάνουν 'κάτι', πχ μόνωση σε σπίτι, από ότι πόσα θα κερδίσουν αν το κάνουν (ακόμα και αν είναι ίδιο το νούμερο: 100 θα χάσουν ή 100 θα κερδίσουν).

- Ακόμα και όταν πρόκειται για ηθικού/συναισθηματικού γεγονότος (πχ επιβράβευση ή επίκριση για 'κάτι'), στην επίκριση αντιδρούμε δεόντως εντονότερα.

³ Για παράδειγμα, αν προταθεί ο κίνδυνος διπλασιάζονται οι πιθανότητες να εισακουστεί η ιατρική συμβουλή, πχ «*Να κάνεις κάθε χρόνο προληπτικές εξετάσεις καρκίνου του μαστού/εντέρου/κτλ, διότι αν δεν γίνει εγκαίρως αντιληπτός δεν θα μπορέσει να αντιμετωπιστεί*».

⁴ Όλες αυτές οι λογικές πλάνες, αλλά και η *προσφυγή στην άγνοια* σε συνδυασμό με την *προσφυγή στην αυθεντία* και το *σύνδρομο της αγέλης* έχουν διαχρονικά χρησιμοποιηθεί και χρησιμοποιούνται για την χειραγώγηση των μαζών, την εξάπλωση και αποδοχή από την πλειοψηφία των ανθρώπων λανθασμένων θέσεων και ιδεών καθώς και στην αποδοχή σαν πραγματικότητα απίθανων και ιδεοληπτικών ισχυρισμών.